RASMUS BREGNHØI & MUSEERNE PRÆSENTERER:

Skygningernes

FORUNDERLIGE rejse GENNEM BYEN

Et eventyr og ideer til at udforske din egen by

MIG & MIN BY

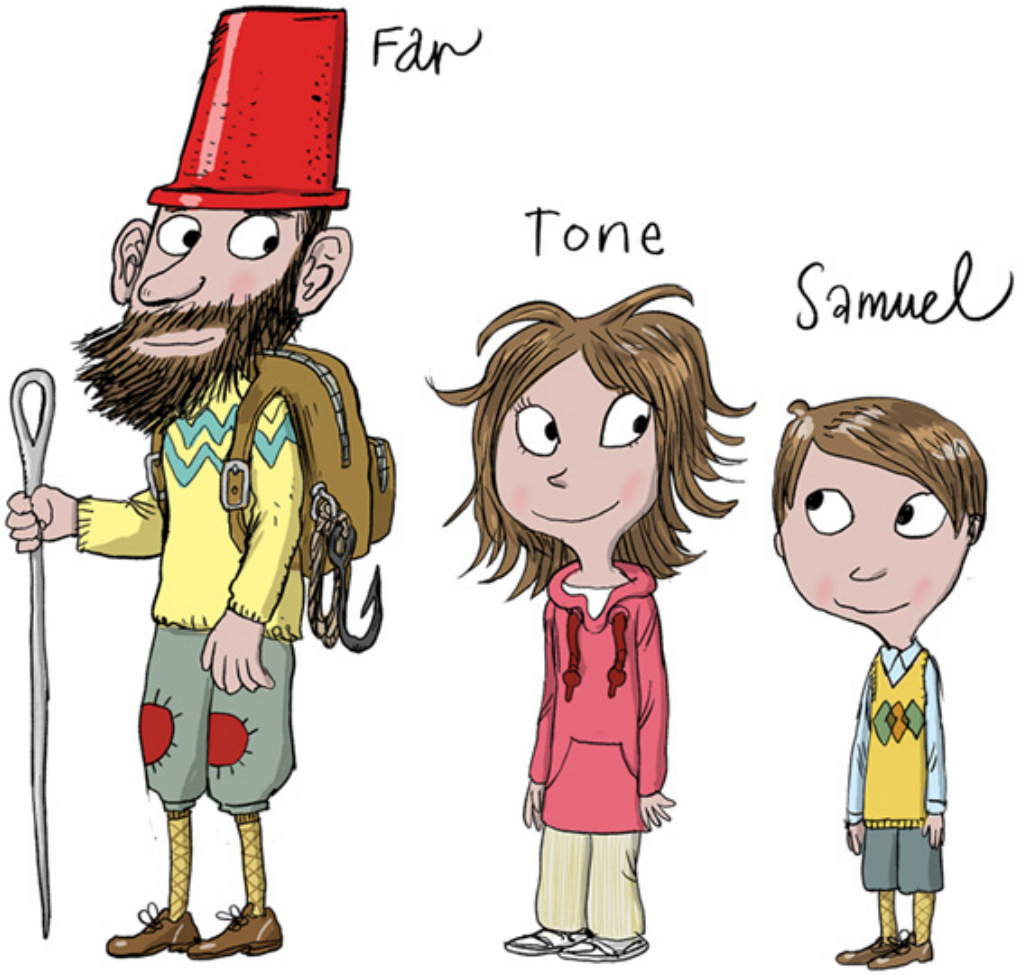

© Museum Vestsjælland, 2021

Udgivet i samarbejde med Vardemuseerne.
Udgivet med støtte fra Nordea-fonden.

ISBN 978-87-972286-1-6

Forfatter til Skygningernes forunderlige rejse gennem byen: Rasmus Bregnhøi
Øvrig tekst: Liv Hernø-Toftild og Marlene Kramm
Illustrationer: Rasmus Bregnhøi
Redaktion: Marlene Kramm
Grafisk design: Le Fischer, www.lefischer.dk
Tryk: Kandrup Bogtrykkeri A/S

Tak til børn og voksne fra Raklev Børnehave, Kalundborg,
og Børnehaven Kærhøgevej, Varde, for samarbejdet.

MIG & MIN BY

Har du nogensinde tænkt over, hvad der gør din by til en by?

Alle byer er forskellige, og alligevel er der ting, der er ens. Byen er både et historisk fællesskab, der er fyldt med spor fra mennesker, som levede her i gamle dage, samtidig med at det er et levende fællesskab, hvor børn og voksne er afhængige af hinanden for at få det hele til at fungere.

I byen er der huse med trampoliner og huse med elevator, hvor børnene bor sammen med deres familier. Der er offentlige pladser og gader, hvor man kan se på kunst eller spise en is.
Byen sørger for at fjerne vores spildevand gennem kloaker, og for at vi kan låne bøger på biblioteket.
Butikkerne i byen sørger for, at vi kan få noget at spise, tøj på kroppen og en bamse at kramme.

Dette hæfte handler om byen og er målrettet børnehavebørn og 0. klasser. Den første del af hæftet er skrevet og tegnet af Rasmus Bregnhøi med inspiration fra børnehavebørns forestillinger om byen. Her finder du historien om Skygningerne, der ligesom museerne elsker at samle på ting. I anden halvdel af bogen kan du få ideer til, hvordan I kan opleve byen med nye øjne, og finde forslag til aktiviteter, I kan lave i børnehaven, på skolen eller måske derhjemme.

Hæftet er en del af projektet MIG & MIN BY, som også består af en udstilling, der rejser rundt i Danmark i perioden 2021-2025. Det er et projekt, der skal støtte børn i deres dannelse som kulturelle medborgere og give dem ejerskab til og indflydelse på den verden, de lever i.

God fornøjelse

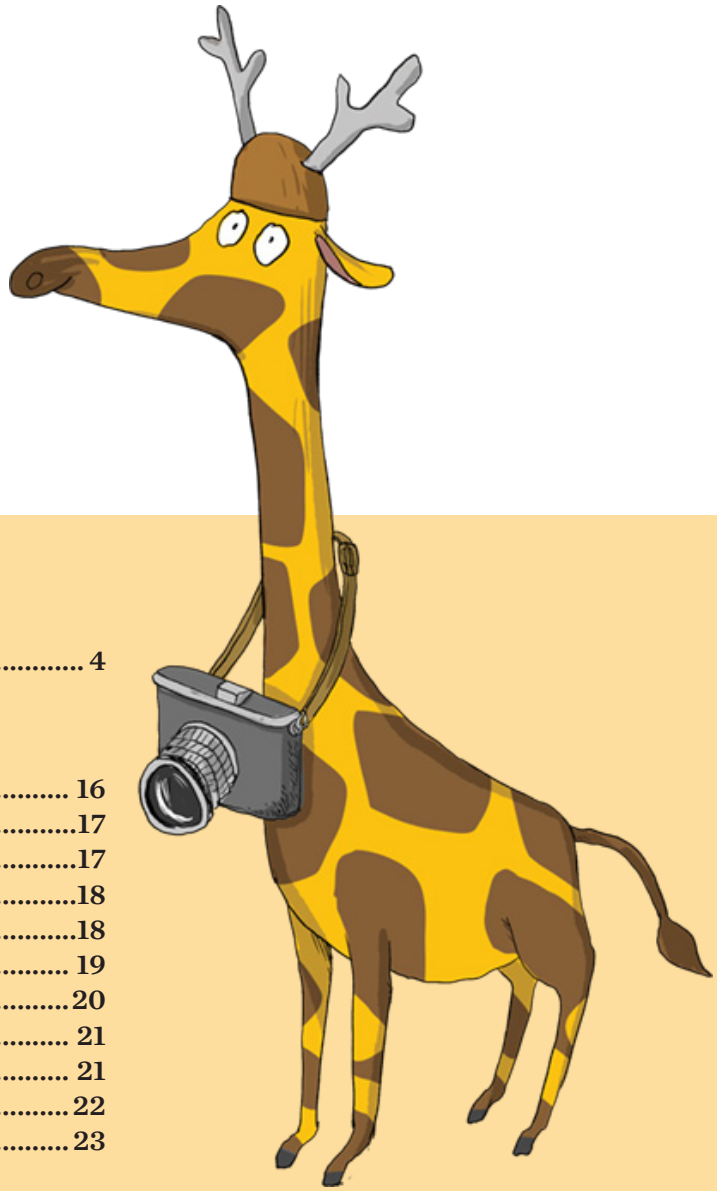

INDHOLD

Skygningernes forunderlige rejse gennem byen 4

Aktiviteter

En skotøjsæske by 16
Byens lyde 17
Tingfinder 17
Syng sammen 18
Fotosafari 18
Skab en drømmeby 19
Kloak-leg 20
Svingfigur-statur 21
Dine, mine, vores regler 21
Farvelæg og klip 22
By-bingo 23

Du tænker måske, at du har set alt i den by, hvor du bor, men selvom du har boet i den samme by hele dit liv, er der ting, du ikke kender.

Mærkelige huse, små gader og uhyggelige gyder. Hvis du ser rigtig godt efter, kan det være, at du ser noget, du aldrig har hørt om.
Skygninger for eksempel. Har du hørt om dem?
Skygninger er små væsener, der ligner mennesker.
Man ser dem sjældent.
De lever af at samle ting, som mennesker smider væk.
Kan du finde et skygningehjem?
Måske er det der, hvor Tone og Samuel bor sammen med deres far.

BRANDVÆSEN
Kino
CAFÉ PØLSER
SLIKBUTIK
FRISØR
MUSEUM

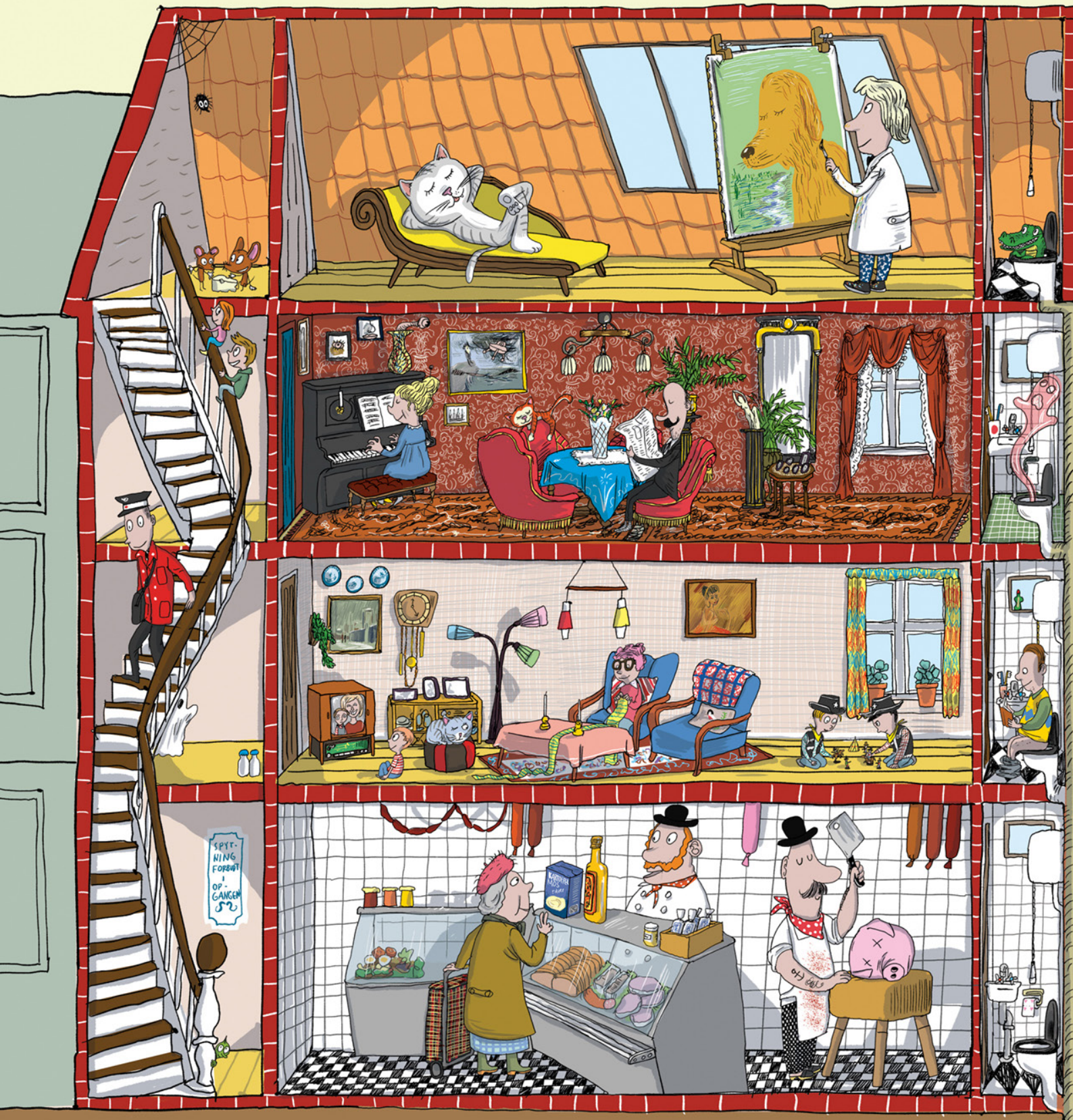

I husene har der boet mange forskellige mennesker.
Før dig boede der måske en anden familie i dit hjem. Forestil dig, at en sur mand sad og brummede i en lænestol, der hvor din seng står nu eller en familie med ti børn, der sov i en kommode med ti skuffer, som de brugte som senge eller en gammel tynd dame med 8 katte, som larmede om natten.

I butikkerne har der været andre butikker før dem. En skrædder der syede usynligt tøj, en chokoladebutik, en butik der solgte sæbebobler, eller måske en regnbue- og enhjørninge-pony butik.
Kan du finde Tone og Samuels lejlighed?

Skygninger

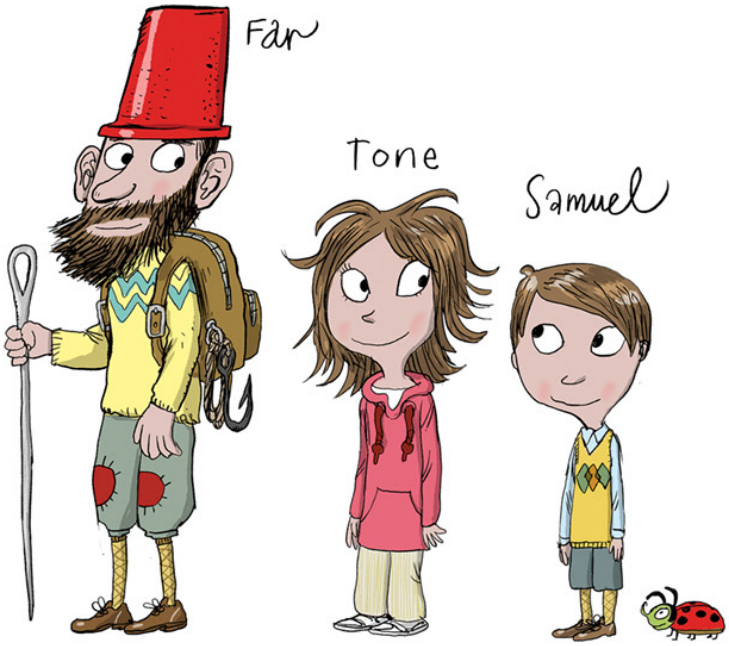

Samuel og Tone går næsten altid selv i seng.
Deres far bruger nemlig aftenen og en del af natten på at samle...

Det gør ikke noget. Samuel og Tone ligger sammen og læser, indtil de falder i søvn.
Når far kommer hjem, vågner Tone altid et kort øjeblik, når far rumsterer i køkkenet.
Han drikker te, inden han går i seng.

Men i dag er det anderledes.
Tone vågner, fordi der ikke er nogen lyd fra køkkenet.
Der er ingen skabe, der smækkes, ingen gryde der fyldes med vand, ingen far overhovedet.
Han er nemlig slet ikke kommet hjem.

Tone vækker Samuel ved at puste ham på øjnene.
“Samuel, Samuel vågn op... far er væk”, siger Tone, ”hvad hvis der er sket ham noget?”
“Vi må ud at finde ham”, siger Samuel.

“Vi starter under jorden. Byens kloakker forbinder hele byen, og det er den vej, far plejer at gå, når han skal ud at finde ting”, siger Tone.
“Uha, kloakkerne! Det er der, hvor rotterne er”, siger Samuel.
“Vi løber bare fra dem”, siger Tone, ”eller bruger den her”.

Vejen gennem kloakken er vanskelig.
Samuel og Tone må prøve at undgå at møde rotterne.

Da de er kommet igennem kloaklabyrinten, kommer de op til urmageren. De leder overalt mellem tandhjul og skruer – men ingen far.

De går videre til slikbutikken. Der er alt det slik, du kan forestille dig, men stadig ingen far.

Hos bageren? Slet ingen far.

I genbrugsbutikken?
Der er han jo!
Kan du finde ham?

"Hvor var det godt, I fandt mig.
Jeg var aldrig kommet fri", siger far
og krammer først Tone, så Samuel, så
Tone og derefter Samuel en sidste gang.

"Far, kan vi ikke nok tage hjem, jeg
er sulten", spørger Samuel.

"Jo nu skal vi hjem", siger far,
"jeg er også sulten".

Der er lang vej hjem.
Heldigvis får far stoppet en kat.
De sætter sig til rette i pelsen.
Katten sætter dem af ved et
duestoppested, hvor de venter,
til den næste due kommer.

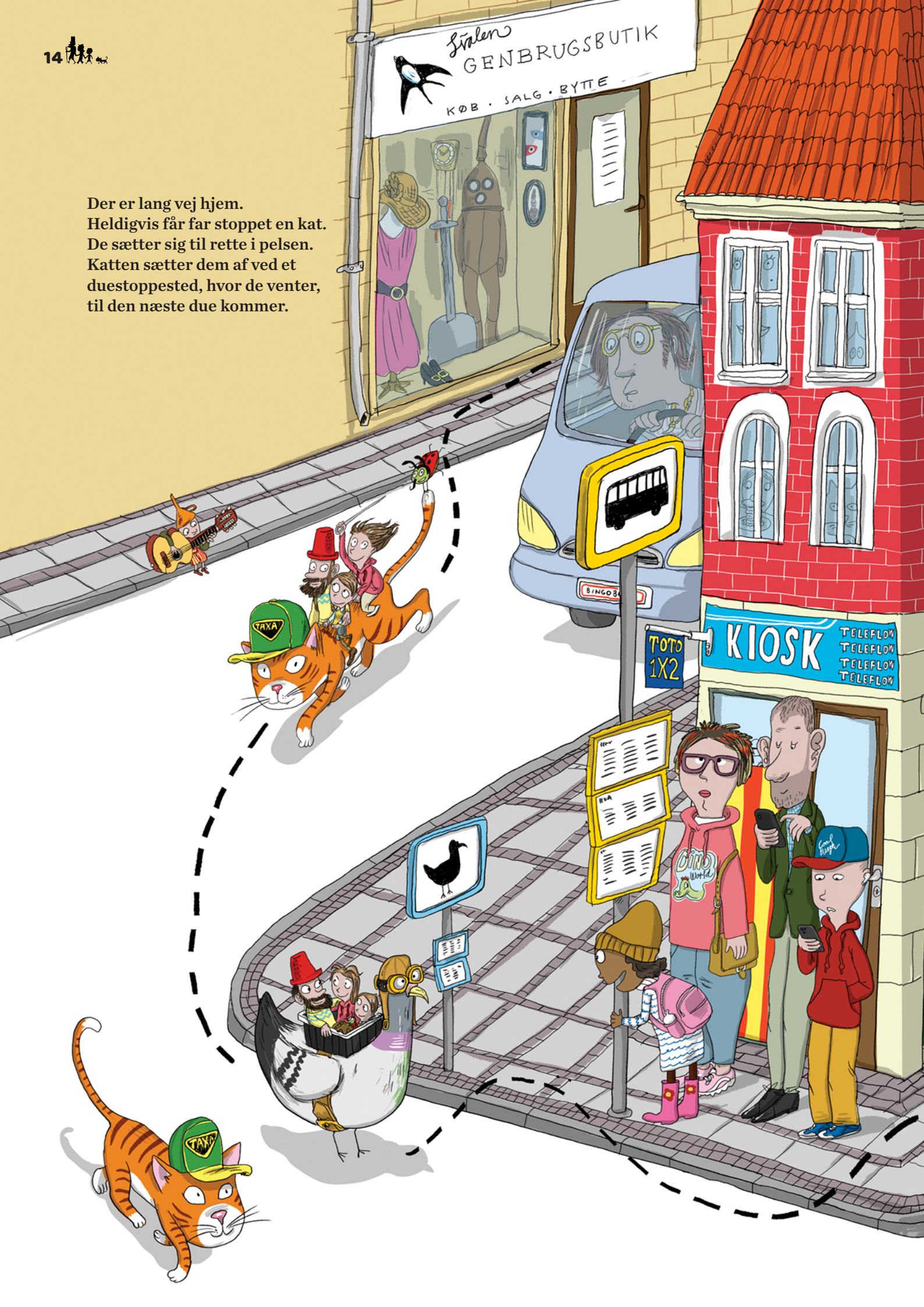

Hjemme sidder de i køkkenet og fortæller om deres farefulde rejse igennem kloakkerne, imens far laver nutellamadder og te. Lydene er heldigvis tilbage, et skab der smækker, vandhanen der tændes og en gryde, der fyldes med vand.

Aktiviteter

På de følgende sider finder du forslag til aktiviteter, I kan lave i børnehaven, på skolen eller derhjemme. Aktiviteterne tager udgangspunkt i Den styrkede pædagogiske læreplan for dagtilbud og har forskellige tilgange til at arbejde med byen som tema. Centralt for aktiviteterne er, at de giver barnet en større forståelse for kulturhistorie, lokalmiljø og kulturelt medborgerskab – samtidig med at de er sjove!

Ved hver aktivitet er der beskrevet de nødvendige materialer, samt det læreplanstema aktiviteten er knyttet til. Nogle af aktiviteterne er korte og kræver minimal forberedelse, mens andre aktiviteter kan gøres til temaer, I kan arbejde med over længere tid. Aktiviteterne kan desuden udvælges og justeres, så de passer bedst til netop jeres børnehave eller skole.

En skotøjsæske by

LÆREPLANSTEMA
Kultur, æstetik og fællesskab

MATERIALER
Skotøjsæsker eller kasser i samme størrelse samt materialer til dekoration.

En skotøjsæske kan forvandles til et hjem eller en butik med de rette materialer og lidt fantasi.

Giv hvert barn en æske, de selv kan dekorere og indrette. I kan bruge alt fra udklip af blade og magasiner til maling, piberensere, pap, tuscher, og hvad I ellers har til rådighed. Børnene kan også bruge fotos af sig selv eller deres egne værelser i et samarbejde mellem børnehave eller skole og forældre.

Lad børnene vise deres æsker frem for hinanden og fortælle om, hvem de tror, der bor der, og hvad de laver. Æskerne kan også bruges som dukketeatre: Kopiér billeder af Skygningerne og lim en ispind på, eller befolk æskerne med rullinger.

Historie

I gamle dage byggede man ofte sit dukkehus ud af gamle cigaræsker, skotøjsæsker eller frugtkasser. Det blev indrettet med rester af tapet, tæpper og andet godt, man havde liggende.

Byens lyde

LÆREPLANSTEMA
Krop, sanser og bevægelse

MATERIALER
Lydoptager og -afspiller (f.eks. smartphone eller tablet) samt billeder af lydobjekter

Historie

Kan børnene gætte de gammeldags lyde fra byen? Gå ind og gæt med på: vestmuseum.dk/migogminby

Byen er fuld af lyde! Gå en tur sammen med børnene og en lydoptager, og optag de lyde, I hører. Tag samtidig et foto af det, der laver lyden, eller find efterfølgende billeder på nettet, der matcher lydene.

Afspil lydene hjemme i børnehaven og snak om dem. Kan børnene huske lydene, og hvad der lavede dem? Introducer billederne og lad børnene matche lyd med billede.

Tingfinder

LÆREPLANSTEMA
Kommunikation og sprog

MATERIALER
Pose eller æske til børnenes fund

Skygninger samler på gamle ting og sager ligesom museet. Det kan I også gøre.

Bliv tingfindere mens I er på tur i byen. Tag en pose eller æske med jer og gå på jagt efter tabte skatte. Måske kan I finde nogle spændende spor:
En fjer fra en fugl, en kapsel eller noget helt tredje.

Snak sammen om, hvor tingene kommer fra, og digt små historier, der forklarer, hvorfor de er endt her. Når I kommer hjem til børnehaven, kan I lave en lille udstilling med små skilte til jeres tingfinderskatte.

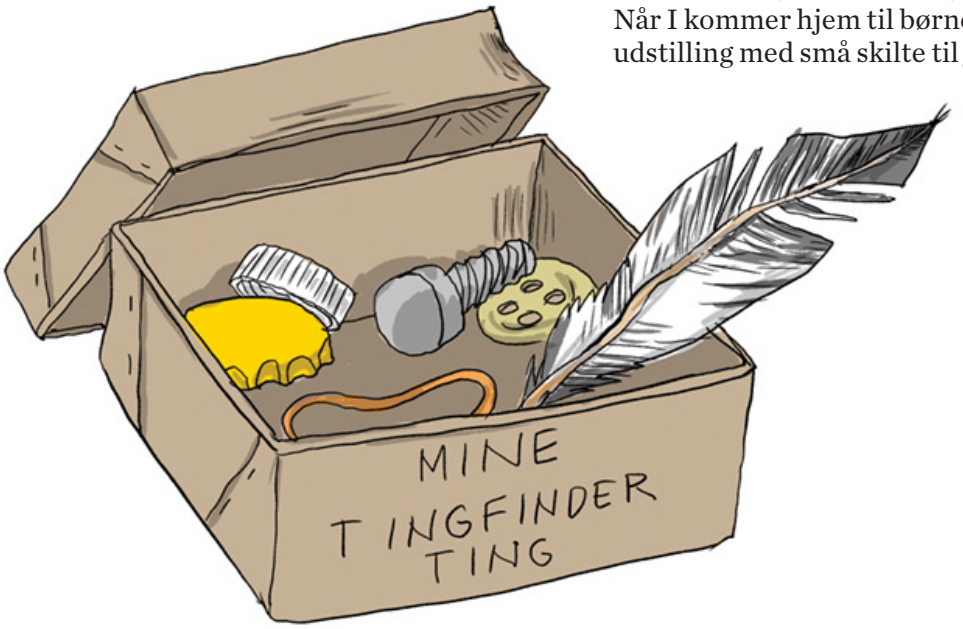

Syng sammen

LÆREPLANSTEMA
Krop, sanser og bevægelse

MATERIALER
Musik (valgfrit)

Til denne sangleg kan I finde på fagter sammen med børnene. Syng "Her bor jeg", og lad børnene klappe, trampe eller hoppe i takt til melodien. Tal om sangen, og find i fællesskab på fagter og bevægelser, der passer til teksten.

I stedet for "Her bor jeg" kan I bruge en lokal sang om jeres by, eller I kan lave teksten om, så den handler om steder og mennesker i byen, børnene allerede kender.

Fotosafari

LÆREPLANSTEMA
Alsidig personlig udvikling

MATERIALER
Kamera, print af fotos

Tag på fotosafari i jeres by, og find sammen med børnene spændende eller flotte steder, I kan tage billeder af. Print to versioner af de samme billeder: Ét i almindeligt format og ét der er zoomet ind på en detalje i billedet, for eksempel næsen på en statue eller vinduet på et hus.

Vis børnene detaljebillederne, og lad dem gætte, hvad billederne forestiller. Vis bagefter børnene billederne i almindeligt format, og snak sammen om, hvad det var, I så. Billederne kan efterfølgende bruges som vende- eller matchespil, hvor børnene skal parre detaljebilledet med det fulde billede.

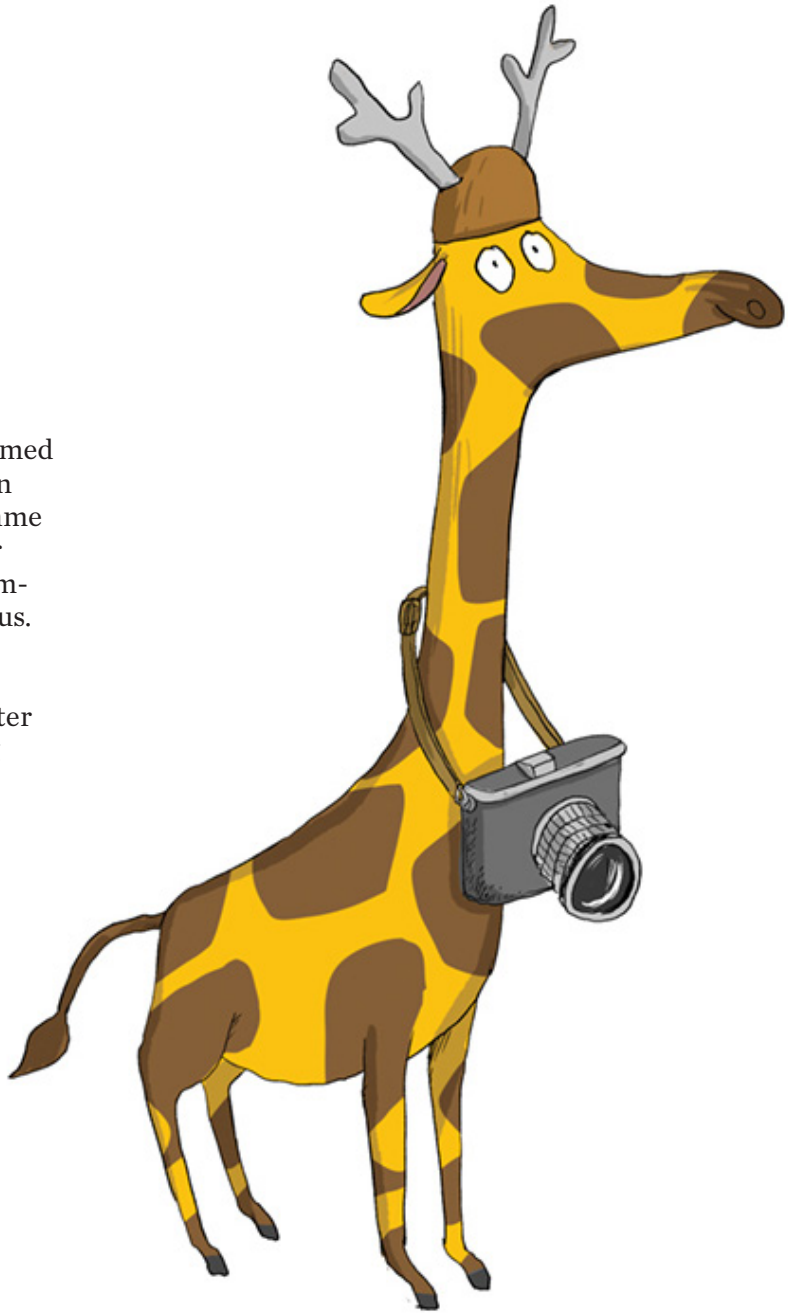

Historie

Danmarks første foto blev taget i 1840. Farvefotos blev først almindelige i 1960'erne. Farvelæg nogle gamle fotos af jeres by sammen. Var verden sort/hvid i gamle dage?

Skab en drømmeby

LÆREPLANSTEMA
Social udvikling, Kultur, æstetik og fællesskab

MATERIALER
Byggematerialer (f.eks. byggeklodser, mælkekartonner, træ, kasser, pap, papir) eller tegneredskaber og papir til 2D model.

Snak sammen med børnene om, hvad der er vigtigt at have i en by, og hvad I synes, der kunne gøre den endnu bedre.

Dette kan gøres som en fælles fortælling: Pædagogen starter med at sige: ”I verdens bedste by er... (f.eks.) en kæmpe svømmehal, hvor vandet altid er varmt”.

Derefter gives ordet videre til et barn, der bygger videre på fortællingen og byen: ”Der er også et piratskib”. Fortællingen fortsættes fra barn til barn, indtil alle børnene er kommet til orde og har tilføjet deres idé til drømmebyen.

Sammen med børnene bygges eller tegnes byen i fællesskab, indeholdende de by-elementer børnene har fortalt om.

Drømmebyen kan blive til en udstilling for forældrene, hvis de voksne hjælper børnene med at skrive skilte, der fortæller, hvad de har bygget.

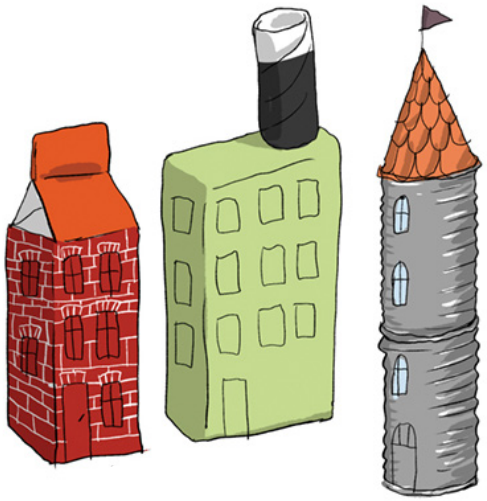

Historie

En drømmeby eller utopi ser forskellig ud, alt efter hvem der beskriver den. I 1516 udkom bogen Utopia, der handler om forfatterens drømmesamfund.
I dette samfund fandtes der slaver, men var det mon drømmen for alle?

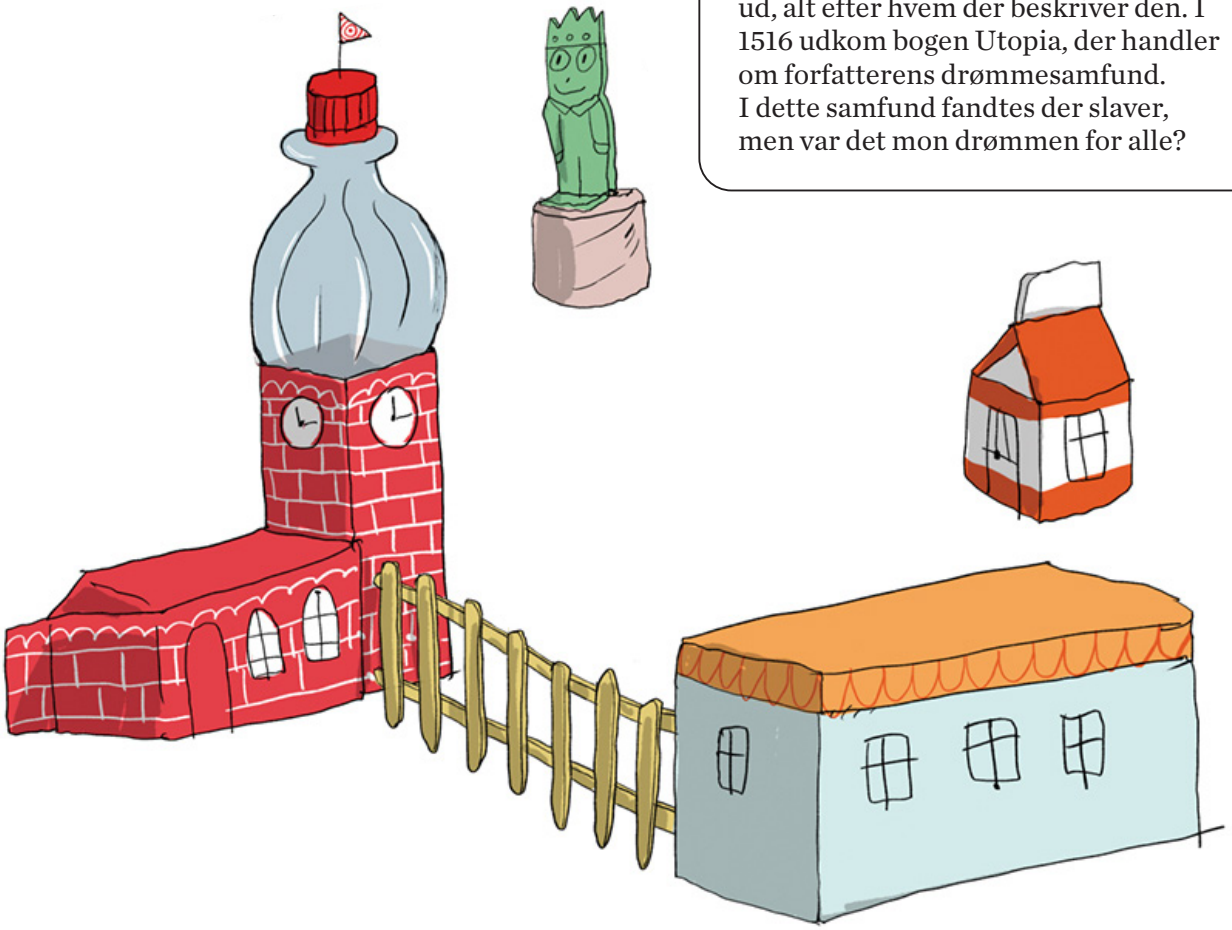

Kloak-leg

LÆREPLANSTEMA
Natur, udeliv og science

MATERIALER
Rørsystem eller kanal, f.eks. tagrender, halve 1,5 ltrs. flasker eller en kuglebane.

I gamle dage hældte man natpotten ud på gaden eller gik på lokum i baggården. Tænk hvor det lugtede! I dag har vi heldigvis et helt system af rør under jorden, vores kloakker, der transporterer spildevandet ud til rensningsanlægget.

Snak med børnene om, hvor vandet i vasken og toilettet forsvinder hen, og visualisér det ved at bygge et rørsystem sammen.
I kan bruge tagrender og vand ude på legepladsen eller kuglebaner indenfor.

Prøv at lege med rørsystemet, og stil forskellige spørgsmål sammen med børnene: Kommer der f.eks. mere fart på, når hældningen er stejl? Og hvad sker der, hvis man putter toiletpapir i?

Hvis I har mulighed for det, kan I som afslutning besøge jeres lokale rensningsanlæg, eller gå på jagt efter kloakdæksler og rendestensriste i byen.

Historie

I gamle dage blev skraldet hentet af en skraldemand og smidt på lossepladsen. Kusken svingede en skralde når han kom kørende. Larmen fik folk ud på gaden, hvor de kunne aflevere deres affald.

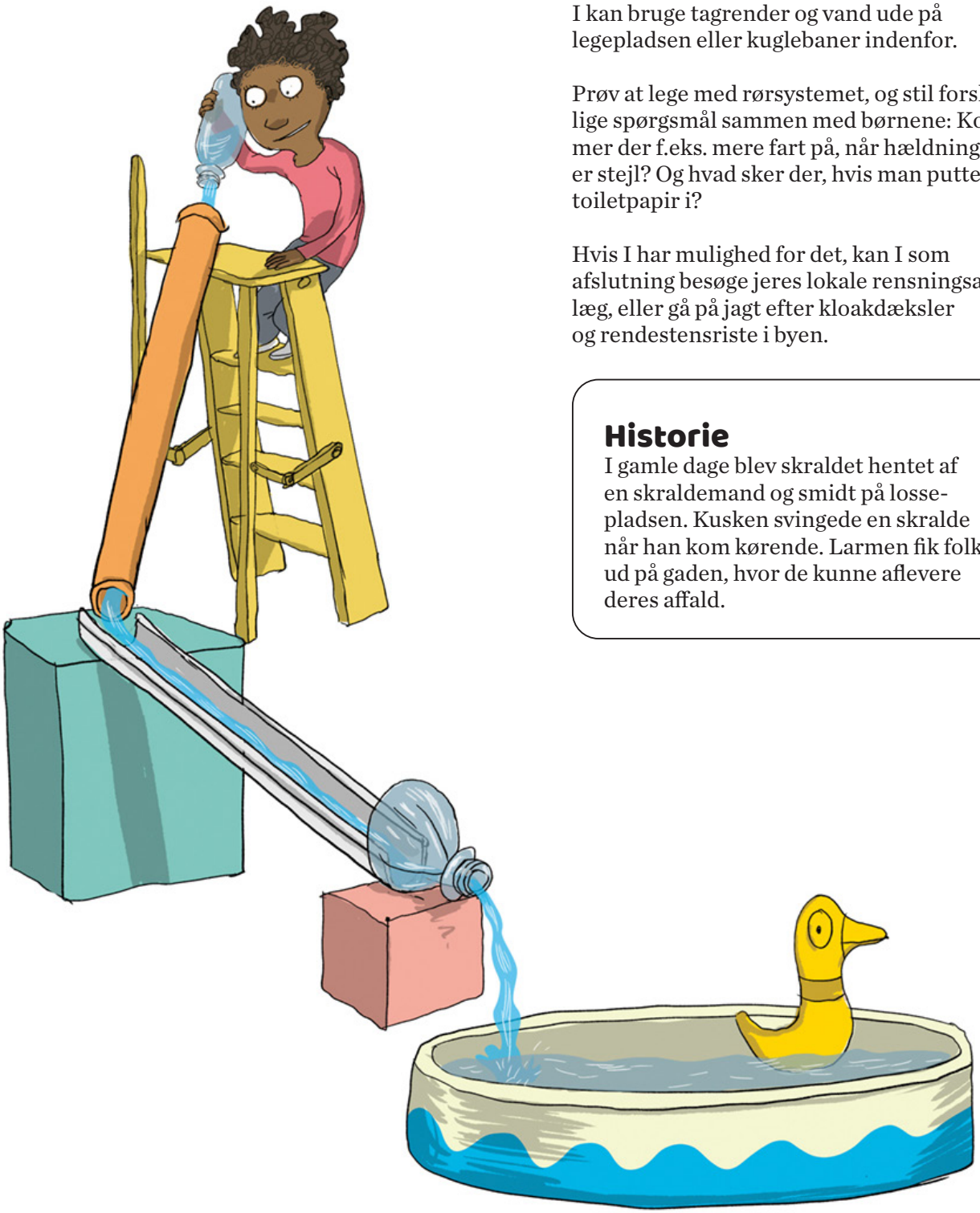

Svingfigur-statur

Sving børnene rundt efter tur, så vildt som hvert barn vil have det. Slip barnet, mens der i fællesskab råbes: ”Statue”.
Barnet skal nu blive i den positur, det lander i, uanset om det er stående eller liggende.

Find sammen med børnene på, hvad alle statuerne forestiller, og hvad de hver især skal gøre, når man trykker på dem.
Det kan f.eks. være at svinge med armene eller slå en kolbøtte.

Tryk på statuernes næser efter tur, så børnene kan vise deres bevægelser.

LÆREPLANSTEMA
Krop, sanser og bevægelse

MATERIALER
Ingen – men brug et sted med god plads og blødt underlag

Dine, mine, vores regler

LÆREPLANSTEMA
Kommunikation og sprog, Social udvikling

MATERIALER
Papir eller pap (A3-A4), store tuscher

Snak med børnene om hvilke regler, der findes rundt omkring. I byen må man for eksempel ikke gå over for rødt, mens man derhjemme måske ikke må hoppe i sengen eller spise is til aftensmad.

Børnehaven har også regler, men hvilke regler synes børnene selv, der skal være? Måske skal det være en regel, at man hopper på gangen, eller at legepladsen kun må bruges til at lege på.

Lad børnene lave skilte til børnehaven, der viser de forskellige regler, I har snakket om og besluttet. Hvert barn får papir og tuscher og tegner et skilt. Hæng skiltet dér, hvor reglen gælder, og aftal hvor længe, den gælder.

Historie

I gamle dage var der mange regler, der i dag virker sjove. F.eks. måtte man nogle steder kun banke sine tæpper mellem 8 og 10 om morgenen, mens det andre steder var forbudt at spytte på fortovet. Mange steder måtte børn heller ikke lege i gården!

Kopisider

Kopier, farvelæg og klip.

By-Bingo
Gå sammen på opdagelse i byen og se, om I kan finde alle tingene på bingopladen. Bybingo kan både spilles i fællesskab eller som en lille konkurrence, hvor det gælder om først at få bingo på en række. Kopier siden her, og brug den, eller lav jeres egen bingoplade med ting og steder fra jeres by.

By-Bingo

Kloakdæksel	**Kirke**	**Busstoppested** 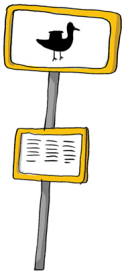
Kunst	**Et gammelt hus**	**En skraldespand** 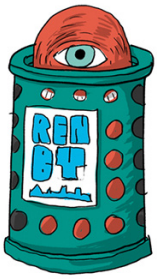
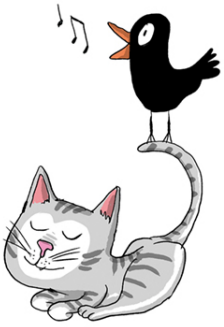	**En butik**	**En legeplads**

Følg os på Instagram @migogminby og få mere inspiration.
Del gerne jeres oplevelser med os: #migogminby

MIG & MIN BY

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

MUSEUM VEST SJÆLLAND

Vardemuseerne

SKOLETJENESTEN
VIDENCENTER FOR EKSTERNE LÆRINGSMILJØER